HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בבא בהרשאה (א) והאמרי נהרדעי [א]לא כתבינן (א) אדרכתא אמטלטלי ה"מ היכא דכפריה אבל היכא דלא כפריה [א] כתבינן: זכר ונקבה (ב) אין כאן לכהן כלום: תנא רב הונא [ב]שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ותנא דידן כיון דבשני אנשים הוא דמשכחת לה באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא מתני ליה: **מתני'** [ג]מת הבן [ב] בתוך שלשים יום אע"פ שנתן לכהן יחזיר [ג]לאחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן מת ביום שלשים כיום שלפניו ר' עקיבא אומר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן: **גמ'** מאי טעמייהו דרבנן גמרי [1]חדש [2]חדש ממדבר מה התם ומעלה אף הכא נמי ומעלה ור"ע מספקא ליה מדאיצטריך למכתב ומעלה גבי ערכין ולא גמרי ממדבר הוו להו שני כתובים הבאים כאחד [ג]וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין או דלמא כי אין מלמדין לעלמא אבל לגופייהו מלמדין ומשום הכי [ג] מספקינן ליה אמר [ד]רב אשי [ד]הכל מודים לענין אבילות יום שלשים כיום שלפניו [ד] (ג) [ה]ואמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל: **מתני'** [ו]מת [ה]האב בתוך שלשים [ה] בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה [ז]הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שמצותו על אביו ומצות בנו עליו: **גמ'** [ט]איתמר הפודה את בנו בתוך שלשים יום רב אמר בנו פדוי ושמואל אמר אין בנו פדוי (ד) [ו] [י]דכולי עלמא מעכשיו אין בנו פדוי לאחר שלשים יום ואיתנהו למעות ודאי בנו פדוי כי פליגי לאחר שלשים יום ונתעכלו המעות רב אמר [ח]בנו פדוי מידי דהוה [ט]אקידושי אשה התם לאו [כ]אע"ג דנתעכלו המעות הוו [ז] קידושי

הכא

בבא בהרשאה. שני האבות כתבו הרשאה האחד לחבירו ובא בעל הרשאה ותובעו ממה נפשך אם שלי מת החזיר לי את שלי ואם של חבירי מת החזיר לי את שלו שהרי יש לי הרשאה: **אדרכתא.** הרשאה אמטלטלי דהואיל ואינן בעין מיחזי כשיקרא שמא אין בידו משל זה כלום וחתימי סהדי אשיקרא: **היכא דכפריה.** לוה למלוה תו לא כתב מלוה הרשאה עלייהו משום דמיחזי כשיקרא: **תני רב הונא.** גבי שתי נשים של ב' אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים ונקבה במחבא אין כאן לכהן כלום ואע"ג דחד הוי בכור ממ"נ דאם האחת ילדה ב' זכרים האחד בכור ואם זכר ונקבה ילדה נמצאת חבירתה (ה) יולדת זכר לבדו והוא בכור ואפ"ה הבן אינו חייב לפדות את עצמו דא"ל שמא אין אני בכור אלא חבירי: **באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה.** דכיון דאיכא חד בכור יהיב ה' סלעים לכהן להכי לא תני ליה דכל הנך דתנא כאן אין כאן לכהן כלום שוין בין איש אחד ושתי נשיו בין בשתי נשים של שני אנשים: **מתני' מת הבן בתוך ל'.** אבכורות ולאין דעלמא קאי (ו) נמי: **יחזיר.** דנפל הוה ולא מיחייב בפדיון עד לאחר שלשים: **כיום שלפניו.** אף ע"פ שנתן יחזיר לו: **גמ' ממדבר.** כתיב הכא (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה וכתיב במדבר (שם ג) פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה: **ומעלה.** משמע לאחר שלשים: **מספקא ליה.** אי גמרי מהתם דמדאיצטריך ומעלה בערכין אם מבן ששים [ח] ומעלה וגו' וגמר במסכת ערכין (דף יח.) שנה שנה לג"ש שכשם ששנת ששים כלמטה הימנו להחמיר אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה [ט] אע"ג דלהקל והוא הדין לענין בן חדש דיום ל' כלמטה אע"ג דלהקל ולא גמר חדש חדש ממדבר דלא יהא [י] נערך עד לאחר שלשים: **הוו.** דערכין ודמדבר הוו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין על פדיון הבן: **או דלמא כי אמר אין מלמדין.** שני כתובין ה"מ לעלמא דלא משתעי [יא] מבכור ודערכין כמו אי הוה כתב חדש במידי אחרינא: **אבל לגופייהו.** כגון בכורי דורות מבכורי מדבר דאידי ואידי בבכור הוא משתעי מלמדין ומדמספקא [יב] לן קאמר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן: **לענין אבילות.** אם מת ולד בתוך שלשים [יג] אין אבילות חלה על אביו דאימר נפל הוא: **מתני' שלא נפדה.** דלא עביד איניש דפריק תוך שלשים עד שיביא ראיה: **לאחר שלשים בחזקת שנפדה.** דכהן הוי מוציא מחבירו והורע כחו: **עד שיאמרו לו.** לבן שצוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה ובאמירה סגיא בלא עדות גמורה דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה [יד] לאו זו היא חזקה מעלייתא דרובא דאינשי לא עבדי למפרע חובו מיד והכא [טו] לא שייך למימר עד שיביא ראיה (ז) דהכא יכול לומר לו הבן לכהן דעלמא יהביה אבא: **שמצותו על אביו.** מצות פדייתו של אב זה היתה על אביו שמת ומצות בנו עליו: **גמ' דכ"ע.** אי אמר ליה מעכשיו יהא בנו פדוי לאו פדיון הוא אלא מתנה בעלמא דהא בתוך שלשים לא [טז] שייכא פדייה ואי אמר בתוך ל' הרי לך המעות ולאחר שלשים יחול פדיון בני ואיתנהו מעות ביד כהן בעין לאחר שלשים ודאי פדוי כמאן דיהיב להו ניהליה השתא: **נתעכלו.** שאינן בעין: **אקידושי אשה.** דאי יהיב לה השתא מידי ואמר לה התקדשי לאחר שלשים יום הויא מקודשת כדאמרינן במסכת קדושין (דף נט.):

ת"ש

ה"מ היכא דכפריה. תימה דללישנא קמא במרובה (ב"ק דף ע.) דלא מפליג בין כפריה ללא כפריה מאי איכא למימר וכן יש להקשות ממתני' [יז] פרק שבועת העדות (שבועות דף לג:) גבי איש פלוני כהן איש פלוני לוי דדייק הא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין והא אמרת עד שישמע מפי תובע ומשני בבא בהרשאה ופריך והא אמרי נהרדעי כו' ה"מ היכא דכפריה כו' ומיהו ההוא איכא לאוקומי בפקדון וללישנא קמא דנהרדעי [יח] דכיון שיכול להקדיש בפקדון כדמוכח בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) גבי ההוא דאייתי קרי לפום נהרא ה"נ יכול להרשות דחד טעמא הוא כדמוכח [יט] ויש לתרץ הך דשמעתין (ל)[בקרקעות] ואליבא (ל)[דרבי] דאית ליה לקמן בפירקין (דף נא.) פודין בקרקעות [כ] כמו שפודין במטלטלי (מ) דאמקרקעי כתבינן אדרכתא דאמטלטלי דוקא לא כתבינן דאינו ברשותו אי נמי איכא לאוקמה כרבי נתן דמדרבי נתן יכול להוציא מידו אם חבירו חייב [כא] ואין לו מה לפרוע אי נמי איכא לאוקמה כגון שנתן אחד לחבירו במעמד שלשתן ומיהו צריך עיון [כב] דלמא היכא דאין יכול להוציא מידו בבית דין לא תקון רבנן מעמד שלשתן כי היכי דלא תקון מעמד שלשתן בכתובה משום דלא ניתנה לגבות מחיים כדפרישית בהחובל (ב"ק דף פט. (נ)) ועוד יש לתרץ דדלמא אם שניהם מצויים לפנינו ומצווים [כג] לתת לאחר חייב להחזיר ולא הוצרך להעמיד בבא בהרשאה אלא כדי שיוכל האחד להוציא מידו בפני עצמו: **אבל בדלא כפריה כתבינן.** מה שנוהגים עכשיו לכתוב הרשאה אפילו [כד] כפריה אומר ר"ת דהיינו טעמא דלא כתבינן לנהרדעי היינו משום דמיחזי כשיקרא כדאמרי' במרובה (ב"ק ע.) ובכתובות (דף פה.) מוכח דלמיחזי כשיקרא לא חיישינן ובמרובה [שם ד"ה אמטלטלין] הארכתי: **מת** [כה] בנו בתוך שלשים יום כו' יחזיר לו ה' סלעים. פירש בקונטרס משום דנפל הוא ובחנם פירש כן דאפילו קים לן ביה דכלו לו חדשיו בבן חדש תלה רחמנא: **לאחר** שלשים אע"פ שלא נתן יתן. [כו] בפסחים בסופו (דף קכא:) אמרינן דאבי הבן מברך שתים ויש לספק [כז] כיון שמת אם מברך שהחיינו מכיון דזוכה לקיים המצוה ואין לתמוה אהא דלא מברכינן שהחיינו על כל מילה ומילה כמו על כל פדיון הבן דשאני מצות פדיון הבן דלא שכיחא: **מת** ביום שלשים כיום שלפניו ר' עקיבא אומר כו'. בריש החולץ (יבמות דף לו:) אמרינן התם תניא ר"ש בן גמליאל אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוי ואיתמר מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה אם אשת ישראל היא חולצת וברוב הספרים גרסינן בסוף פרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלו.) מת ביום שלשים וכן גורס [כח] ר"י ור"ח גורס כן ונראה (ס) דגורס תוך שלשים דכיון דאמרי רבנן הכא יום שלשים כיום שלפניו (ע) ור"ח משוי ליה ספיקא ופליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל גם ביום שלשים מה לי ביום שלשים ומה לי בתוך ל' יום גם בשאלתות (פ) גורס תוך שלשים ומיהו בהלכות גדולות כתוב דביום ל' אפילו פיהק ומת לא הוי נפל לרבנן ודוקא תוך שלשים הוא דאמרינן במסכת שבת פיהק ומת דברי הכל מת הוא משמע דגרסינן ביום שלשים [כט] ומפרשי מת כמשמעו פיהק ומת וקחשיב פיהק ומת ביום שלשים כיון שחי כל כך כנפל מן הגג תוך שלשים ועוד יש לקיים גירסא זו אם בנפל מן הגג ואכלו ארי ביום שלשים דוקא הוא דסמכינן אדרבנן ושמא אפי' לענין אבילות (צ) [ל]דהוי כבר קיימא: **ביום** שלפניו. וא"ת [לא] דבריש החולץ (יבמות דף לו:) משמע דפשיטא לן מן התורה אפי' תוך ל' דחי הוא דאמר מת בתוך ל' ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן היא אינה חולצת וי"ל דהתם בנפל מן הגג או אכלו ארי כרבנן דפליגי ארבן שמעון בן גמליאל בסוף ר"א דמילה אבל הכא בפיהק ומת דכולי עלמא מת הוא ומיהו (ק) אפ"ה איירי הכא בנפל מן הגג כי התם אין לחוש דהכי נמי פסקינן בסוף אם לא הביא כרבן שמעון בן גמליאל לענין אבילות להקל אף על גב דבאשת כהן דלא אפשר סמכינן אדרבנן ושריא בלא חליצה וא"ת דהכא מקילינן כל כך לענין אבילות

אפילו

מסורת הש"ס

(א) ב"ק ע. שבועות לג:, (ב) [לקמן נא:], (ג) [קדושין כד. וש"נ], (ד) [ברא"ש הגי' אמר שמואל], (ה) מ"ק יח. וש"נ, (ו) גי' נ"ק דאמר, (ז) ב"מ קב:, (ח) קדושין כט., (ט) [לעיל יב:], (י) [עי' לעיל יב: בתוס' ד"ה לאו], (כ) [קדושין נט. נדרים כט:], (ל) נ"ק, (מ) ואמקרקעי נ"ק ועי' בתוס' ב"ק ע. ד"ה אמטלטלין כו' שם כתבו דשמעתא דהכא ליכא לאוקומי בקרקעות, (נ) [בד"ה כל לגבין], (ס) דגרסי' נ"ק, (ע) גי' הנ"ק ור"ע ועיין מהרש"א, (פ) [פרשה וירא סי' יג], (צ) נמי הוי נ"ק, (ק) נ"ל אפי' איירי נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא כתבינן אורכתא אמטלטלי כצ"ל וכן ברש"י: (ב) שם בפיסקא זכר ונקבה האבות פטורין וכו' תני רב הונא: (ג) שם דאמר שמואל הלכה: (ד) שם ושמואל אמר אין בנו פדוי אמר רבא דכולי עלמא: (ה) רש"י ד"ה תני רב הונא כו' נמצאת חבירתה ילדה זכר: (ו) ד"ה מת הבן וכו' קאי הס"ד ותיבת נמי נמחק: (ז) ד"ה עד שיאמרו וכו' עד שיביא ראיה הכהן דיכול לומר לו הבן וכו' יהביה אנא הס"ד:

שיטה מקובצת

[א] כתבינן: שתי נקבות וזכר כו' אין כאן כו': [ב] מת הבן (ב"מ קב ע"ב): [ג] הכי מספקא ליה: [ד] שלפניו. ס"א של אחריו וכן גריס הרגמ"ה: [ה] שלשים יום בחזקת: [ו] פדוי אמר רבה דכ"ע: [ז] הוו קדושין: [ח] ששים שנה ומעלה וגו' וגמרי' במסכת: [ט] כלמטה הימנו אע"ג: [י] יהא לו ערך אות נ' נמחק: [יא] בבכור ובערכין כמו: [יב] ומדמספקא ליה: [יג] שלשים שנולד אין: [יד] שנפדה לאו חזקה: [טו] והכא לא. ס"א אינו: [טז] לא חשיב פדייה: [יז] ממתני' דפרק: [יח] דנהרדעי דכמו שיכול להקדיש פקדון כדמוכח: [יט] כדמוכח במרובה: [כ] בקרקעות כגון שפדאו בקרקעות דאמקרקעי: [כא] חייב לו ואין: [כב] צריך עיון דדלמא: [כג] ומצווים לו לתת: [כד] אפילו היכא דכפריה אומר כו' טעמא משום דהא דלא: [כה] מת הבן בתוך: [כו] יתן בפ' ערבי פסחים בסופו: [כז] לספק הכא כיון שמת לא מברך שהחיינו דצערא קא מדכר או שמא מ"מ מברך: [כח] גורס רש"י ור"ח גורס כן ונראה דגרסי' תוך כו' ופליגי רבנן על רשב"ג גם: [כט] שלשים שאם לא היו גורסים כאן יום שלשים מנין היה להם זה החילוק אלא נראה דגרסי' ביום שלשים ומפרשי: [ל] אבילות חשיבא כבר קיימא: [לא] שלפניו וא"ת בריש החולץ:

רבינו גרשום

בבא כל אחד בהרשאה ואמר ליה אי מת דידי הוא אהדר לי ואי דחבראי הא נקיטנא הרשאה מיניה. אבל לתרי כהנים לא מצי עבדי הרשאה. דלכל חד אמר אנא לית לי אלא ה' סלעים דחי: אדרכתא. הרשאה: היכא דכפריה. משום דמיחזי כשיקרא: תני רב הונא. מוסיף על מתניתי' דאחת בכרה ואחת שלא בכרה של ב' אנשים וילדו כו'. מוסיף ב' זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום דמצי אמר מי שלא בכרה אשתו דלמא איתתי יליד זכר ונקבה ואיני יודע איזה יצא ראשון: ותנא דידן. דלא תני לה דכיון דלא משכחת לה באיש ושתי נשיו שאחת ביכרה ואחת לא ביכרה דממה נפשך חייב בה' סלעים דהא ב' זכרים ילוד לא מיתני ליה: מת הבן בתוך שלשים. בבכור דכל אשה קא מיירי: כיום שלפניו. ופטור: מה התם. במדבר כתי' ומעלה דהיינו שלשים ויותר חדש הוי כ"ט ימים ומחצה ומעלה הוי יום א' היינו ל' יום ומחצה והיינו (כל אחד) [לאחר ל'] ומשום הכי (א) חייב אבל יום א' שלפניו ופטור: ור' עקיבא מספקא ליה. אי גמרינן דמדאיצטריך למיכתב ולמעלה גבי ערכין (משום דליהוו) [הוי להון] ב' כתובין באין כאחת: אבל לגופייהו מלמדין. דחדש דמדבר דכתיב ביה ומעלה ופדויו מבן חדש תרווייהו בבכור אדם משתעי ודלמא דמלמדין להכי מספקא ליה וקאמר ואם נתן לא יטול כו': דיום ל' כשל אחריו ומותר בגיהוץ ותספורת: מת. לאחר שלשים: עד. שיאמרו לו [שלא] נפדה בין עבד בין אשה בין קטן נאמנין: מידי דהוה אקידושי אשה. היכא דאמר לה תקדשי לי לאחר ל' דהויא מקודשת ואע"ג דנתעכלו המעות קודם: (כדתרצינן התם):

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ג מהלכות שלוחין הלכה א ו טוש"ע ח"מ סימן קכג סעיף א ועי"ש:

כו ב מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ל ועי' השגות וכ"מ סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף לא:

כז ג מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף יב:

כח ד מיי' פי"ב מהל' אבל הל' י [ופ"א הל' ו] טור שו"ע י"ד סימן שנג סעיף ה [וסי' שעד סעי' ח]:

כט ה מיי' פי"א מהל' בכורים הל' יט סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף יד:

ל ו מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף טו:

לא ז ח מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף יג:

לב ט מיי' פ"ז מהלכות אישות הל' י טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף א:

תורה אור השלם

1. וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: במדבר יח טז
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֵת מִסְפַּר שְׁמֹתָם: במדבר ג מ

מוסף רש"י

אדרכתא. נ"ל אורכתא, הרשאה, ולשון שולטנות הוא כמו (ב"ב קסד:) בשנת פלוני אורכן, שלטון, אף כאן אורכתא השלטה שהשליטו על בעל דינו לתובעו (שבועות לג:). **אמטלטלי.** לפי שאינו בעין והעדים מעידין על מה שכתוב מחמת שיש לי ביד פלוני כך וכך (שם). **דכפריה.** אם תבעיה מפקיד לנאמן בבית דין וכפר בו (ב"ק ע.) שכבר נשמע שהנתבע כפרן, דהשתא מחזי כשיקרא שחתמו על מה שאמר זה שיש לי ביד פלוני כך וכך (שבועות שם) **דמחזי דחתמינן** אשיקרא דיהיב ליה לשליח מידי דלית ליה גבי האיך (ב"ק שם). **שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.** מדלא כתב אחד ונגמור כולהו מיניה (קדושין כד.) מהדר כתביה לאידך ולא ילפא מחבריה ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה.). **בחזקת שלא נפדה.** דכתיב ביה (במדבר יח) מבן חדש תפדה, הלכך מסתמא בתוך שלשים יום לא פדאו אביו, הלואי שיפרע אדם חובו בזמנו וחייב הבן לפדות עצמו (ב"מ קב:). **לאחר שלשים יום.** מת לאחר שלשים סתמיה פדוי דפדאו האב בזמנו (שם). **עד שיאמרו לו.** השכנים ידוע לנו שלא פדאך אביך שהוא לוה בשעת מותו, וגבי כהן לא שייך למיתני לשון יביא ראיה, דכהן לאו בעל דינו הוא, דאי בעי אמר ליה לדידך לא יהיבנא אלא לכהן אחר, ולהכי תני עד שיאמרו לו ומשיאמרו לו המצוה מוטלת עליו שיפדה הוא עצמו (שם). **הוא לפדות.** שלא פדאו אביו (קדושין כט.). **מעכשיו אין בנו פדוי.** היכא דאמר ליה מעכשיו יחול פדיון זה אינו פדוי (לעיל יב:). **לאחר שלשים יום.** דאמר עכשיו אני נותן מעות והפדיון לא יחול עד לאחר שלשים יום (שם). **אע"ג דנתעכלו המעות.** בתוך שלשים יום דכי בעו קידושין למיחל ליתנייהו למעות אפ"ה חיילי (קדושין נט.).

(א) אולי צ"ל ומשו"ה מת ביום ל' הוי כיום שלפניו ופטור.